

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Jussi Adler-Olsen
MARCO EFFEKTEN

Copyright © JP/Politikens Hus, København 2012
Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01812-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

JUSI ADLER-OLSEN

**EFEKAT
MARKO**

Preveo Mirko Bižić

Beograd, 2016.

PROLOG

Jesen 2008.

Poslednje jutro Luja Fona bilo je blago kao šapat.

Uspravio se u sedeći položaj na ležaju, snenih očiju i još bunovan, potapšao po glavi malu devojčicu koja mu je pomazila obraz, obrisao slinu sa vrha njenog smeđeg nosića, pa gurnuo stopalo u japanku na podu od utabane gline.

Protegnuo se, žmureći na svetlosti, dok su kokodakanje kokošaka i udaljeni krici dečaka koji su otkidali banane s palmi dopirali u suncem okupanu sobu.

Sve je delovalo veoma mirno dok je udisao oštre mirise sela. Veće uživanje mogle su da mu pruže samo pesme ljudi iz naroda Baka kad bi se okupili oko vatri na drugoj strani reke. Kao i uvek, bio je dobar osećaj vratiti se u oblast Dža i zabačeno Bantu selo Somalomo.

Iza kolibe su se igrala deca, podižući prašinu i terajući prodornim glasovima jata ptica tkača da uzlete s vrhova okolnog drveća.

Ustao je i krenuo prema svetlosti koja je navirala kroz prozor, naslonio se laktovima na okvir prozora i osmehnuo devojčicinoj majci, što je stajala pored kolibe u suprotnom nizu i spremala se da odseče glavu kokoški koju će danas jesti za ručak.

Bilo je to poslednji put da se Luj osmehnuo.

Nekih dvesta metara dalje jedan žilav čovek i njegov pratilac pojavili su se na stazi pored šumarka palmi, što je bio zlokoban znak od samog početka. Prepoznao je mišićavu figuru Mbomoa iz Jaundea, ali nikad ranije nije video tog belca s kosom belom kao kreda.

„Zašto je Mbomo ovde i ko je to s njim?“, doviknuo je devojčicinoj majci.

Ona je slegnula ramenima. Turisti nisu bili neuobičajen prizor na ivici prašume, pa zašto bi nju bilo briga? Četiri ili pet dana pešačenja sa Bakama u gustoj zbrci džungle Dža, zar se nije radilo samo o tome? Bar kad je reč o Evropljaninu s mnogo novca?

Ali Luj je osećao još nešto. Mogao je to da zaključni na osnovu govora tela dvojice muškaraca. Nešto nije bilo u redu. Belac nije bio turista, a Mbomo nije imao nikakvog posla u ovoj oblasti a da prvo ne obavesti Luja o tome.

Uostalom, Luj je bio zadužen za danski razvojni projekat, a Mbomo je bio tek potporučko vladinih zvaničnika iz Jaunde. Takve su bile njihove uloge.

Da li su ova dvojica smerala nešto što on nije trebalo da zna? Ta pomisao ni u kom slučaju nije bila neverovatna. Sve vreme, od samog početka sprovođenja projekta, nešto se čudno dešavalo. Napredak je bio spor, protok informacija samo što nije sasvim obustavljen, isplate su stalno odgađane ili novac uopšte nije isplaćivan. To nije bilo baš ono što su mu obećali kad su ga unajmili za ovaj posao.

Luj je odmahnuo glavom. On je i sam bio Bantu, sa suprotne strane Kameruna, na stotine kilometara severozapadno od ovog sela, iz granične oblasti u blizini Konga. U mestu odakle je on dolazio, sumnjičava priroda bila je nešto sa čim se rađate i ona je možda bila pojedinačno najvažniji razlog zbog kog je Luj posvetio život radu za blag i nežan pigmejski narod Baka iz džungle Dža, čije se poreklo moglo pratiti čak od vremena kad su šume bile devičanske i netaknute. Narod u čijem jeziku zlobne reči kao što je sumnja nisu čak ni postojale.

Za Luja su ove dobroćudne duše bile ljudska oaza dobrote u inače odvratnom svetu. Blizak odnos sa ovim narodom i njihovom domovinom bili su Lujov eliksir i uteha. A ipak ga je sad obuzela sumnja u zle namere.

Zar zaista nikad neće moći da se oslobodi toga?

Pronašao je Mbomoov terenac parkiran iza trećeg reda koliba, sa vozačem čvrsto usnulim iza volana, u znojnom natopljenom fudbalskom dresu.

„Da li Mbomo traži mene, Silu?“, upitao je stamenog crnca, koji se protegnuo trudeći se da se rasani i pribere.

Čovek je odmahnuo glavom. Izgledalo je da nema pojma o čemu Luj govori.

„Ko je belac koga je Mbomo doveo sa sobom? Poznaješ li ga?“, Luj nije odustajao.

Vozač je zevnuo.

„Da li je on Francuz?“

„Ne“, usledio je odgovor, i Silu je slegnuo ramenima. „On pomalo govori francuski, ali mislim da je sa severa.“

„U redu.“ Luj je osetio nelagodu u stomaku. „Da li bi mogao da bude Danac?“

Vozač je uperio kažiprst u njega.

Pogodak!

To je bilo to. I Luju se ni najmanje nije dopadalo.

Kad se Luj nije borio za budućnost naroda Baka, borio se za životinje iz prašume. Svako selo u okolini džungle Baka odgajalo je Bantu mladiće naoružane

puškama, i svakog dana su na desetine mandrila i antilopa padale pod njihovim mecima.

Iako su odnosi između Luja i lovokradica bili napeti, on je ostao dovoljno pragmatičan da ne odbije prevoz kroz šikaru na jednom od njihovih motocikala. Tri kilometra preko uskih staza do sela Baka za samo šest minuta. Ko bi mogao to da odbije, kad je vreme bilo od suštinske važnosti?

Čim su se kolibe od blata pojavile pred njima, Luj je znao šta se dogodilo, pošto su samo najmanja deca i gladni psi istrčali da ih dočekaju.

Luj je zatekao seoskog poglavicu kako leži opružen na postelji od palmينog lišća, dok je iznad njega lebdeo oblak alkoholnih isparenja. Po zemlji oko polusvesnog Mulungoa ležale su razbacane prazne flaše od viskija, poput onih koje vam bacaju u lice na drugoj strani reke. Nije bilo sumnje da je *binge* trajao cele noći i, sudeći po tišini koja je vladala, izgledalo je podjednako jasno da su otprilike svi seljani učestvovali u tome.

Gurao je glavu u pretrpane kolibe od blata i savijenih palmينih grana i pronašao samo nekoliko odraslih koji su bili u stanju da pokažu da su svesni njegovog prisustva tako što bi tromo klimnuli glavom u njegovom pravcu.

Ovako teraju domoroce da se povinuju i drže usta zatvorena, pomislio je. Samo im dajte alkohol i drogu i imaćete ih u šaci.

Ovo je bilo upravo to.

Vratio se nazad do prljave kolibe i jako ritnuo poglavicu u bok, od čega se Mulungovo žilavo telo trgnulo. Njegov zbunjeni osmeh otkrio je niz kao igla oštarih zuba, ali Luj se nije dao umiriti.

Pokazao je prema gomili flaša.

„Šta si učinio za novac, Mulungo?“, upitao je.

Poglavica Baka je podigao glavu i slegnuo ramenima. *Razlog* nije bio koncept koji se mnogo koristio u afričkoj šikari.

„Mbomo ti je dao novac, zar ne? Koliko ti je dao?“

„Deset hiljada franaka!“, glasio je odgovor. Nasuprot ranije pomenutom konceptu, tačni novčani iznosi, naročito ove visine, bili su nešto za šta se narod Baka veoma interesovao.

Luj je klimnuo glavom. To kopile Mbomo. Zašto je to uradio?

„Deset hiljada“, rekao je. „A koliko već dugo Mbomo to radi?“

Mulungo je ponovo slegnuo ramenima. Vreme je bilo relativan koncept.

„Vidim da niste posejali nove useve kao što je trebalo. Zašto ne?“

„Novac nije stigao, Luj. Ti to sigurno već znaš?“

„Nije stigao, Mulungo? Lično sam video dokumenta o transferu. Novac je poslat pre više od mesec dana.“

Šta se dogodilo? Ovo je bilo treći put da se stvarnost nije poklapala s onim što je pisalo na papiru.

Luj je podigao glavu. Iza šištave pesme cvrčaka postao je čujan jedan nepoznat zvuk. Koliko je mogao da razazna, bilo je to brujanje malog motocikla.

Mbomo je već krenuo, Luj je mogao da se kladi u to. Možda je došao da ponudi neko prihvatljivo objašnjenje. Luj se nadao tome.

Osvrnuo se oko sebe. Nešto ovde svakako nije bilo u redu, u najmanju ruku, ali to će se uskoro promeniti. Jer iako je Mbomo bio za glavu viši od Luja i imao ruke jake kao gorila, Luj ga se nije plašio.

Ako pleme Baka nije bilo u stanju da odgovori na njegova pitanja, to je mogao da uradi krupni čovek lično. Zašto je on došao? Gde su bile pare? Zašto nisu počeli da sade useve? I ko je bio onaj belac s njim?

To je Luj želeo da zna.

Zato je stajao na otvorenom prostoru u sredini sela i čekao dok se oblak prašine koji se dizao iznad šikare gde se pušilo polako približavao.

Čak i pre nego što Mbomo siđe s motocikla, Luj će otići da ga sretno, raširiće ruke i suočiti se s njim. Zapretiće mu strašnim posledicama i prijavom vlastima. Reći će mu u lice da, ako bude potkradao sredstva namenjena za pomoć u obezbeđivanju egzistencije Baka ovde u šumi, sledeće na šta će Mbomo spustiti svoje lopovske ruke biće rešetke ćelije u zatvoru Kondangi.

Samo pominjanje tog mesta svakoga bi nasmrtno uplašilo.

A onda je pesmu cvrčaka nadglasala buka malog motora.

Kad je motocikl izašao iz šikare na otvoreno tle, trubeći malom sirenom, Luj je primetio tešku kutiju u teretnoj korpi kavasakija, a onda je celo selo oživilo. Pospane glave pomolile su se iz otvora vrata, a razbuđeni muškarci izašli su kao da je slaba brlja koja je izvađena iz kutije znak bogova o dolasku poplave.

Mbomo je prvo pružio kese sa viskijem prema ispruženim rukama, a onda se preteći zagledao u Luja.

Luj je odmah shvatio situaciju. Mačeta okačena preko Mbomovog ramena bila je dovoljno upozorenje. Ako se ne povuče, biće upotrebljena protiv njega. A s obzirom na stanje u kom su bili pigmeji, nije mogao da računa na njihovu pomoć.

„Tamo odakle je stiglo, ovoga ima još“, izjavio je Mbomo, bacajući ostatak kesa s alkoholom iz kutije na zemlju i istovremeno se okrećući da se suoči s Lujom.

Kad je Luj instinktivno počeo da beži, čuo je uzbuđene povike Baka iza sebe. *Ako me Mbomo uhvati, gotov sam*, pomislio je, pogledom tražeći otvore u čestaru ili neki alat koji je neko od Baka možda ostavio na zemlji. Bilo šta što bi se moglo upotrebiti protiv čoveka koji ga je sad progonio.

Luj je bio vitak, mnogo pokretljiviji od Mbomoa, koji je ceo život proživio u Duali i Jaundeu i nije naučio da vodi računa o nezgodno isprepletenom korenju nad zemljom, rupama i naborima na tlu. Iz tog razloga se osetio sigurno dok je topot teških koraka za njim zaostajao, a pred njim se otvorila nepregledna mreža međusobno povezanih staza što vode do reke.

Sad je samo trebalo da pronađe jedan od sakrivenih kanua pre nego što ga Mbomo pristigne. Čim Luj pređe reku, biće bezbedan. Ljudi iz Somalomoa će ga zaštititi.

Gadan, vlažan vonj strujao je poput povetarca kroz smeđe-zeleni čestar, a iskusan vodič kao što je Luj umeo je da protumači znake. Još stotinu metara i stići će do reke, ali sledećeg trenutka je utrčao u močvaru, u koju je uronio do kolena.

Na trenutak je samo mahao rukama. Ako ne pronađe čvrstu biljku za koju može da se uhvati, blato će ga progutati za tili čas. A ukoliko se bude presporo izvukao, Mbomo će ga stići i baciti se na njega. Čak i sad je zvuk njegovih trapavih koraka delovao previše blizu da bi se Luj osećao bezbedno.

Napunio je pluća vazduhom, čvrsto zatvorio usta i istegnuo gornji deo tela što je više mogao, sve dok mu zglobovi nisu zaškripali. Tanke grančice su se odlomile i ostale mu u ruci, lišće mu je palo u širom otvorene oči. Trebalo mu je samo petnaest sekundi da se uhvati za njih i izvuče se, ali bile su to dve sekunde više. Čulo se šuškanje u niskom rastinju, a onda se odjednom začuo zamah mačetom koja mu se zarila duboko u lopaticu. Odmah je osetio oštar bol.

Luj se instinktivno koncentrisao na to da ostane uspravljen. I samo iz tog razloga uspeo je da se izvuče iz gliba i pobegne, dok su Mbomove psovke odzvanjale između drveća.

On je takođe upao u močvaru.

Tek kad je Luj stigao do reke, postao je u potpunosti svestan jačine bola i osetio kako mu se košulja lepi za leđa.

Ostavši sasvim bez snage, pao je na kolena na ivici vode. U tom trenutku Luj Fon je shvatio da će umreti.

Kad mu se telo preturilo napred, a sitni šljunak s obale mu se uvukao u kosu, uspeo je da izvuče mobilni telefon iz bočnog džepa na pantalonama i pritisne dugme za poruke.

Svaki pritisak na dugme bio je praćen grozničavim udaranjem srca dok je ispumovalo krv iz njegovog tela, a kad je otkucao poruku i pritisnuo komandu za slanje, postao je svestan da nema signala.

Poslednje što je Luj Fon osetio bilo je dobovanje teških koraka na tlu pored njega. A onda mu je, na kraju, telefon istrgnut iz ruku.

Mbomo Zijem je bio zadovoljan. Uskoro će stići do raskrsnice s glavnim putem za Jaundi, i terenac neće više morati da poskakuje preko rupa na tamno-crvenoj stazi kroz džunglu, a čovek pored njega se, na svu sreću, uzdržao od bilo kakvih komentara o događajima. Sve je bilo baš kako treba da bude. Gurnuo je telo Luja Fona u reku. Rečna struja i krokodili pobrinuće se za ostalo.

Sve u svemu, sve je prošlo dobro. Jedina osoba koja je mogla da predstavlja pretnju njihovim aktivnostima uklonjena je i budućnost je ponovo bila svetla.

Što bi se reklo: misija obavljena.

Mbomo je spustio pogled na mobilni telefon koji je istrgnuo iz ruke mrtvaca. Uz nekoliko franaka potrošenih na novu SIM karticu pitanje rođendanskog poklona za njegovog sina biće rešeno.

I dok je zamišljao radosni osmeh na dečakovom licu, ekran je zasvetleo u njegovoj ruci pokazujući da se signal vratio.

Zatim je prošlo još nekoliko sekundi pre nego što je tiho pištanje potvrdilo da je SMS poslat.

Jesen 2008.

Rene E. Eriksen nikad nije bio oprezan čovek. Možda se zbog toga kretao od uspeha do neuspeha i ponovo nazad u beskrajnom lancu nepredvidivih događaja, koji su u široj perspektivi svejedno donosili izvesni stepen zadovoljstva sopstvenim životom. Na kraju priče, on je sve to pripisivao nekoj vrsti urođene sreće.

Ipak, uprkos ovome, Rene je po prirodi bio zamišljen. Kad se suočavao s velikim pitanjima i izazovima iz detinjstva, često je tražio utočište iza majčine suknje. U skladu s tim, u svom zrelom životnom dobu instinktivno bi se uvek pobrinuo da na raspolaganju ima srazmerno pouzdanu izlaznu strategiju kad se upusti u dotad neistražene teritorije.

Iz tog razloga je izdvojio vreme da o svemu promisli kad ga je njegov dobar prijatelj i bivši školski drug, Tejs Snap, sada generalni direktor Karebek banke, pozvao tog popodneva u svoju kancelariju u ministarstvu i izneo ponudu kakvu bi čovek na istaknutom javnom položaju kao što je Reneov, u normalnim okolnostima smatrao vrlo neumesnom.

Bankarska kriza je tek trebalo da počne da izaziva kaos, ali to su bili dani u kojima su pohlepa finansijskih špekulanata i neodgovornost vladine finansijske politike postali očigledni svakome ko je zarađivao za život pozajmljujući novca.

Zbog toga ga je Tejs Snap i pozvao.

„Plašim se da će Karebek banka propasti u roku od dva meseca ako ne budemo mogli da se dokopamo malo dodatnog kapitala“, rekao je tada.

„Šta je s mojim deonicama“, procedio je Rene namršteno, dok mu je srce već jače kucalo na pomisao kako se prvoklasna penzija koja mu je obećana pod mediteranskim palmama sad ruši kao kula od karata.

„Šta da ti kažem? Ako odmah ne smislimo neke drastične mere, izgubićemo sve što imamo. Bojim se da je realnost takva“, odgovorio je Snap.

Ćutanje što je usledilo bilo je pauza u razgovoru između prijatelja. Vrsta međugre koja nije ostavljala prostora za protest ili neki apstraktniji komentar.

Rene je na trenutak spustio glavu i udahnuo tako duboko da su ga pluća zbolela. Dakle, situacija je bila takva, i brzo delovanje je bilo imperativ. Osetio je kako mu se stomak zgrčio, po čelu mu je izbio hladan znoj, ali kao šef kancelarije u Odeljenju za procenu pomoći za razvoj bio je naviknut da prima um na jasno razmišljanje u teškim okolnostima.

Ispustio je vazduh. „Dodatni kapital, kažeš? A šta bi tačnije govoreći to podrazumevalo?“

„Dvesta, možda dvesta pedeset miliona kruna u toku četiri ili pet godina.“

Znoj je curio Reneu ispod okovratnika. „Za ime božje, Tejse! To je pedeset miliona godišnje!“

„Svestan sam toga, i zaista to smatram krajnje vrednim žaljenja. Uradili smo sve što je u našoj moći da osmislimo planove za nepredviđene slučajeve u ove protekle četiri sedmice, ali baza naših klijenata jednostavno nije dovoljno čvrsta. Protekle dve godine bili smo i previše spremni da pozajmimo novac bez dovoljnih mera sigurnosti. Mi to sad znamo, kad postoji mogućnost urušavanja tržišta.“

„Bestraga mu glava! Moramo nešto brzo da uradimo. Zar nemamo dovoljno vremena da povučemo lična sredstva?“

„Plašim se da je već prekasno, Rene. Akcije su jutros pale vrtoglavom brzinom i sva trgovina je privremeno obustavljena.“

„Shvatam.“ Rene je primetio koliko je njegov glas odjednom zazvučao hladno. „I šta očekuješ da uradim u vezi sa tim? Pretpostavljam da me nisi zvao samo da mi kažeš kako si proćerdao moju ušteđevinu, zar ne? Poznajem te, Tejse. Koliko si sačuvao za sebe?“

Njegov stari prijatelj je zvučao uvređeno, ali glas mu je bio razgovetan: „Ništa, Rene, ni pare, kunem ti se. Računovođe su se umešale. Nisu sve računovodstvene firme spremne da se uključe s kreativnim rešenjima u ovakvim situacijama. Razlog zbog kog sam te zvao je to što mislim da bismo mogli da pronađemo izlaz, koji bi uz to mogao da bude vrlo unosan za tebe.“

I tako je započeta prevara. Sad se odvijala već nekoliko meseci, i sve je teklo glatko do pre jednog minuta, kad se najiskusniji član osoblja kabineta, Vilijam Stark, iznenada pojavio, mašući listom papira ispred njega.

„U redu, Stark“, rekao je Rene. „Dakle, primio si neki uvrnuti SMS od Luja Fona i otad nisi uspeo da stupiš u kontakt s njim. Ali ti znaš podjednako dobro kao i ja da je Kamerun daleko odavde i veze nisu pouzdane, čak i u najbolje vreme, pa zar onda ne pretpostavljaš da bi problem mogao da bude u tome?“

Nažalost, Stark uopšte nije delovao ubeđeno, i u tom trenutku upozorenje o potencijalnom haosu u Reneovoj budućnosti kao da se ostvarilo.

Stark je stegnuo ionako tanke usne u usku liniju. „Ali kako možemo da budemo sigurni?“ Zamišljeno se zagledao u pod, a neposlušni riđi čuperak pao mu je na oči. „Ja samo znam da je tekstualna poruka stigla dok si se ti vraćao iz Kameruna. A niko otad nije video Luja Fona. Niko.“

„Hmmm. Ali ako je on još u oblasti Dža, pokrivenost mobilne mreže praktično ne postoji.“ Rene je pružio ruku preko stola. „Daj da vidim tu poruku, Stark.“ Pročitao je SMS:

Cfqquptiondae(s+l)la(i+l)ddddvdlogmdntdja

Nadlanicom je obrisao neprijatni znoj sa čela. Bogu hvala. Ovo je bila obična besmislica.

„Pa ovo deluje prilično čudno, Stark, to ti priznajem. Pitanje je da li zasluži dodatnu pažnju? Meni izgleda kao da se telefon jednostavno nasumično aktivirao u džepu Luja Fona“, rekao je spuštajući papir na radni sto. „Reći ću nekome da ovo proveriti, ali mogu da ti kažem da smo Mbomo Zijem i ja bili u kontaktu s Lujom Fonom istog dana kad smo se odvezli u Jaunde i nismo videli ništa neuobičajeno. Pakovao se za sledeću ekspediciju. Sa nekim Nemcima, koliko mogu da se setim.“

Vilijam Stark se mračno zagledao u njega i odmahnuo glavom.

„Ti kažeš da to verovatno ne zaslužuje dodatnu pažnju, ali pogledaj opet poruku. Misliš li da je slučajnost što se završava rečju *Dja*? Ja ne mislim. Mislim da je Luj Fon pokušavao da mi kaže nešto, i da mu se možda dogodilo nešto ozbiljno.“

Rene je napućio usne. Na svim službenim položajima u ministarstvu bilo je važno nikad ne odavati utisak da se odbacuje čak i najbesmislenija pretpostavka. Bar toliko je naučio tokom godina.

Zbog toga je odgovorio: „Da, to je pomalo čudno, zar ne?“

Rene je posegnuo za svojim soni erikson telefonom, što je ležao na prozorskoj dasci. „Dja, rekao si.“ Gledao je u tastaturu telefona i klimnuo glavom. „Da, to bi *mogla* da bude slučajnost. Vidi, D, J i A su blizu jedno drugom na tastaturi. Pritisni tri, pet i dva i dobićeš *dja*. Nije nemoguće da su dugmići pritisnuti jednostavno dok je telefon bio u čovekovom džepu, mada mogućnosti za to svakako izgledaju male. Dakle, da, to definitivno jeste čudno. Ja samo smatram da bi trebalo da sačekamo nekoliko dana i vidimo hoće li se Luj pojaviti. U međuvremenu ću stupiti u kontakt sa Mbomom.“

Gledao je Vilijama Starka dok je ovaj izlazio iz kancelarije, prateći svaki njegov pokret dok se vrata nisu zatvorila. Dakle, to *jeste* bio telefon Luja Fona, kojim se Mbomo igrao u land roveru dok su se vraćali u prestonicu.

Prokleta budala!

Stegnuo je pesnice i odmahnuo glavom. To što je Mbomo bio dovoljno detinjast da ukrade mobilni sa Fonovog tela bilo je jedno, a nešto sasvim drugo to što to nije priznao kad ga je Rene pitao u vezi sa tim. I kako je, dođavola, taj krupni klippan mogao da bude toliko glup da ne proveri poruke što nisu poslate? Ako je ukrao telefon sa leša, zašto odmah nije izvadio bateriju, ili bar resetovao memoriju aparata? Uostalom, kakav bi to prokleti imbecil ukrao telefon od čoveka koga je upravo ubio?

Ponovo je odmahnuo glavom. Mbomo je bio pajac, ali trenutno njegov problem nije bio Mbomo, nego Vilijam Stark. Zapravo, Stark je sve vreme predstavljao opasnost. Zar on to nije rekao od samog početka? Zar nije rekao Tejsu Snapu upravo to?

Dođavola s tim! Niko nije imao tako potpuni uvid u ugovore iz odeljenja i nacрте budžeta kao Stark. Niko nije bio ni izbliza tako temeljan u proceni projekata ministarstva kao on. Dakle, ako je iko mogao da otkrije Reneovu zloupotrebu razvojnih fondova, bio je to Vilijam Stark.

Rene je duboko udahnuo i razmislio o svom narednom potezu. Nije imao baš mnogo mogućnosti.

„Ako ikad naiđeš na problem u vezi sa ovim“, rekao je Tejs Snap, „smesta nas pozovi.“

To je bilo ono što je sad nameravao da uradi.

2

Jesen 2008.

Nije bilo mnogo ljudi kojima je Vilijam Stark mogao da se obrati za profesionalni savet.

U sivom svetu državne službe on je bio zadužen tek za jedno malo ostrvo na koje je malo njih želelo da plovi. Ako je smatrao da ne može da se obrati načelniku svoje kancelarije u vezi sa sumnjom ovakve prirode – i tačnije rečeno, ovakve veličine – a da prethodno nije obezbedio opipljive dokaze, jedina preostala osoba na raspolaganju, naizgled, bio je načelnik odeljenja.

Njemu ne, to je bilo sigurno.

Za svakog nadređenog u gornjim redovima vladinih službi što je igrom slučaja bio srazmerno blagonaklon podređeni službenik koji podigne uzbunu zbog sumnje u zloupotrebu službenog položaja ili druge nepravilnosti u izvršenju vladinih poslova zasluživao je naziv uzbunjivača. Ovo je naoko bilo pohvalno, poput sirene što upozorava na opasnost od zasede, ali ako bi se čovek dublje upustio u proučavanje te pojave među ovim državnim službenicima, neizostavno bi otkrio da se takva osoba smatra cinkarošem, a cinkarenje

je retko dobro prolazilo. U savremenoj Danskoj postojalo je mnoštvo ovakvih primera. Među nedavnim je bio agent Danske odbrambene obaveštajne službe kome je određena zatvorska kazna zato što je dokazao da je premijer prikrivao suštinski važne informacije od parlamenta kako bi zemlju uključio u rat u Iraku. To nije baš bio stav koji je podsticao iskrenost.

Osim toga, Vilijam nije bio stopostotno siguran. Iako mu se misao neko vreme vrtela po glavi, ona je i dalje bila tek nešto malo više od slutnje.

Nakon što je izvestio načelnika svoje kancelarije, Renea E. Eriksena, o tekstualnoj poruci Luja Fona, pozvao je najmanje deset različitih osoba u Kamerunu, lojalnih Bantu aktivista s kojima je bio u redovnom kontaktu, i svaki put je naišao na zbuđenost i nevericu zbog činjenice da se taj čovek neumornog duha ne javlja, čak i samo nekoliko dana.

Tako je baš ovog jutra Vilijam konačno stigao do Fonove kuće u Sarki Mati i razgovarao s njegovom ženom, koju je Fon uvek redovno obavestavao o svom kretanju i o tome koliko dugo namerava da odsustvuje.

Bilo je očigledno da je njegova žena strepela. Žena bi svaki čas briznula u plač i bila je ubeđena da je njen muž postao žrtva lovokradica. Još nije mogla sebe da natera na misao o tome šta su oni mogli da mu urade. Džungla je bila ogromna i u njoj je postojalo mnoštvo tajni. Luj joj je to govorio u bezbroj prilika. Tamo se dešavalo svašta, kao što je rekla. Vilijam je takođe znao da je to tačno.

Naravno, moglo je da postoji bezbroj razloga zbog kojih se Fon nije javljao. U Kamerunu je postojalo obilje iskušenja i ko bi mogao da pretpostavi kome od njih bi zgodan čovek u naponu životne snage mogao da podlegne? Devojke u ovom delu Afrike nisu baš bile poznate po tome da su stidljive ili da im nedostaje inicijative, tako da se svakako nije mogla odbaciti mogućnost da se Fon jednostavno tuca do besvesti u nekoj kolibi od trave puštajući da sve u svetu ide svojim tokom. Vilijam je skoro uhvatio sebe kako se osmehuje pri pomisli na to.

Ali onda je pomislio na ono što se dogodilo pre nego što je došlo do ove situacije, o načinu na koji se odvijala prva faza Baka projekta. To što je pedeset miliona kruna poslato preko ministarstva kako bi se obezbedio opstanak pigmejskog stanovništva u ovako zabačenom uglu džungle Dža bilo je dovoljno čudno već samo po sebi. I zašto baš Baka, a ne neki drugi narod? Čemu tako izdašna suma?

Da, Vilijam se zbog toga čudio od samog početka.

Dvesta pedeset miliona kruna tokom pet godina nije bilo mnogo u ukupnom razvojnom budžetu od nekih petnaest milijardi godišnje, ali ipak, kad je poslednji put ovakav projekat ograničenog dometa dobio tako ogromna

sredstva? Da su ciljali celu pigmejsku populaciju iz džungle Konga, druge prašume po veličini na svetu, on bi možda mogao to da razume. Ali nisu.

A kad je finansiranje odobreno, čak i budala s polovinom jednog oka mogla bi da uvidi kako je normalna procedura u nekoliko slučajeva ignorisana. Na tom mestu su se Vilijamovi instinkti aktivirali. U suštini, razvojna pomoć u ovom slučaju značila je prosto prebacivanje sredstava vladinim zvaničnicima u Jaundeu, uz prepuštanje meštanima da nadalje preuzmu sve u svoje ruke. I sve to u zemlji koju su svi smatrali jednom od najkorumpiranijih na svetu.

Za Vilijama Starka, državnog službenika u svakom smislu reči – a ipak ne bez sopstvene istorije grešaka – ovo je bila zabrinjavajuća situacija. Stoga, s obzirom na zaokret u zbivanjima do kog je došlo u poslednjih nekoliko dana, on je sad gledao na ulogu svog pretpostavljenog u ovakvom razvoju situacije na jedan nov način.

Da li se Rene E. Eriksen ikad ranije tako lično zainteresovao za neko pitanje? Kad je poslednji put doputovao avionom da nadgleda sprovođenje projekta? Svakako su otad prošle godine.

Istini za volju, ta činjenica je sama po sebi mogla poslužiti kao potvrda da je sve u vezi sa projektom bilo čisto i otvoreno i podvrgnuto odgovarajućoj kontroli, ali je takođe *moglo* da znači i da je situacija upravo obrnuta. Ne daj bože. Eriksen je pre nego bilo ko drugi mogao da predvidi posledice: godine poslovanja ovog odeljenja bile bi pretresene i proučene. To jednostavno nije smelo da se dogodi.

„Razmišljaš, Stark, je li?“ začuo se glas nekoga ko mu se prikrao s leđa.

Prošli su čitavi meseci otkako je čuo taj glas u kancelariji, i Vilijam je iznenađeno pogledao neprijatni osmeh pretpostavljenog. Čovekovo lice je izgledalo neskladno ispod njegove kao kreda bele kose.

„Upravo sam razgovarao s tvojim ljudima u Jaundeu i oni misle isto što i ti“, rekao je Eriksen. „Nešto *nije* u redu, kažu oni, tako da su tvoje pretpostavke verovatno tačne. Po njihovom mišljenju, Luj Fon je možda petljao s jednim delom sredstava i oni sad žele da neko iz ministarstva dođe ovamo i ispita njihove uplate za projekte od prvog dana. Najverovatnije smatraju da će tako sačuvati svoju kožu u slučaju da neko upre prstom na njih ako je došlo do nekih nepravilnosti. Odnosno, ukoliko pronadeš ikakve nepravilnosti.“

„Ja?“ Da li je Eriksen nameravao da pošalje *njega* tamo dole? Vilijam je bio zbunjen. Ovo je bio razvoj situacije koji nije predvideo i svakako nije želeo. „Da li oni znaju koliko je mogao da im uzme?“ dodao je.

Eriksen je odmahnuo glavom. „Izgleda da niko još nema jasnu predstavu o tome, ali Fon je na raspolaganju zasad imao oko dva miliona evra. Možda

samo obavlja neke nabavke i potpuno je čist. Možda je otkrio da su seme i sadnice jeftiniji ili kvalitetniji na nekom drugom mestu nego tamo gde ih obično kupuje. U svakom slučaju, treba da istražimo sve do kraja. Uostalom, zbog toga smo ovde.“

„Tačno...“, rekao je Vilijam. „Ali bojim se da ću morati da propustim ovaj posao.“

Eriksenu je nestao osmeh s lica. „Shvatam. A zbog čega, ako smem da pitam?“

„Dete moje partnerke je trenutno u bolnici.“

„Shvatam. Ponovo? A kakve veze to ima?“

„Pa ja ih oboje izdržavam što bolje mogu. Žive sa mnom.“

Eriksen je klimnuo glavom. „Veoma je pohvalno što ih stavljaš na prvo mesto u svom životu, Stark, ali ovde govorimo o dva ili najviše tri dana. Siguran sam da ćeš moći to da središ. Već smo ti rezervisali let za Brisel i dalje. Uostalom, to je deo tvog posla, znaš. Bojim se da nije preostalo sedišta u letu za Jaunde, tako da ćeš umesto toga oputovati u Dualu. Mbomo će te dočekati na aerodromu i odatle te odvesti u prestonicu. Za to su potrebna samo otprilike dva sata.“ Vilijam je zamislio počerku kako leži u bolničkom krevetu. Nije mu se sviđala ova nova perspektiva koja se pojavila pred njim.

„Da li šalješ mene zato što sam ja bio taj koji je dobio SMS od Luja Fona?“ upitao je.

„Ne, Stark. Šaljem te zato što si ti naš najbolji čovek.“

O Mbomu Zijemu se pričalo da je čovek od akcije. Ovo je i pokazao ispred Međunarodnog aerodroma Duala, gde se pet ili šest agresivnih ljudi svađalo oko prava da Starku prenesu prtljag.

„Taksi vas čeka, gospodine! Pođite ovuda!“, pozivali su oni, potežući kofer kad god su mogli da ga zgrabe.

Ali Mbomo ih je odgurao, pokazujući surovim pogledom da se ne plaši da sredi čitav čopor nosača kako bi uštedeo svom šefu nekoliko hiljada franaka.

Bio je krupan čovek, taj Mbomo. Stark ga je video na fotografiji, ali na njoj je stajao pored sitnih Baka, koji su činili da svako ko nije pigmej izgleda kao div. Ovde, u stvarnom životu, shvatio je da ne izgledaju samo ljudi plemena Baka mali u Mbomovom prisustvu, pošto se čovek uzdizao kao litica iznad ljudskog pejzaža, i iz tog razloga je za njega trebalo da se koristiti reč *obezbeđenje* u ovom suludom metežu grozničavih ljudi koji su se borili za povlasticu da ponesu Starkov kofer i tako možda dobiju priliku da zarade za skroman obrok.

„Odsećete u *Orelija palasu*“, obavestio ga je Mbomo kad se njihov taksi najzad odveo između nosača i dvojice ljudi koji su pokušavali da prodaju

jeftin nakit, nadajući se da će u tome uspeti sve do samog kraja. „Vaš sastanak u ministarstvu je sutra ujutru. Ja ću lično doći da vas pokupim. Za razliku od Duale, gde smo sada, Jaunde je prilično bezbedno mesto, ali nikad se ne zna.“ Nasmejao se i čitav gornji deo tela mu se zatresao, mada mu se sa usana nije čuo nikakav zvuk.

Vilijam je skrenuo pogled ka blistavom suncu dok se spuštalo iza vrhova drveća, i prema grupicama radnika što su dokono stajali pored puta, s mačetama koje su im mlitavo visile iz umornih ruku.

Osim prepunih kombija, brzih terenaca i drndavih pikapova koji su stalno prolazili pored njih, usput dovodeći svačiji život u opasnost, na putu su bili samo izlupani, teško opterećeni kamioni sa razbijenim farovima. Nije čudo što je veliki deo olupina po ivicama prašnjavog glavnog puta veoma ličio na vozila koja su saobraćala po njemu.

Vilijam je bio daleko od kuće.

Pošto je pažljivo odabrao šta će da jede, Vilijam je seo u ugao salona, gde su stajale fotelja, sofa sa debelim šarenim prekrivačem koji je podsećao na dizajn iz sedamdesetih godina i dotrajali stočić za kafu gde su već postavljene dve od hladnoće zamagljene čaše piva.

„Uvek uzmem dve istovremeno kad sam ovde“, rekao je na engleskom zdepasti čovek koji je sedeo pored njega. „Pivo je toliko slabo da ti izvetri kroz pore isto onoliko brzo koliko ga saspeš u sebe.“ Zakikotao se.

Pokazao je na ogrlicu koju je Vilijam nosio, s malim maskama koje su visile s nje. „Mogu da zaključim da ste tek stigli u Afriku. Mora da ste naleteli na nekog od onih razbojnika s nakitom tamo na aerodromu.“

„Da i ne.“ Vilijam je prstima opipao ogrlicu. „Upravo sam stigao ovamo, da, ali ovo imam dugi niz godina. Ipak, ovo *jeste* afrička ogrlica. Našao sam je kad sam obavljao inspekciju nekog projekta u Kampali.“

„A, Kampala. Jedan od zanimljivijih gradova u Ugandi.“ Podigao je čašu nazdravljajući Vilijamu. Sudeći po njegovoj tašni diplomatskog izgleda, ta-kođe je bio državni službenik.

Vilijam je izvadio fasciklu iz kožne akten-tašne i spustio je na sto. Za početak je tu bilo konkretno pitanje pedeset miliona kruna i načina na koji su one usmerene u Baka projekat. Zatim je tu bio veći broj dokumenata da se pregledaju i niz pitanja koja je trebalo spremiti. Otvorio je fasciklu od plastificiranog papira i ceo njen sadržaj složio ispred sebe u tri gomilice. Jedna se sastojala od tabela, druga od sažetih opisa projekata i treća od memoranduma, odštampanih imejlova i druge prepiske. Bila je tu čak i žuta lepljiva cedulja, sa SMS-om Luja Fona zapisanom na nju.

„Da li bi vam smetalo da sednem i završim malo posla ovde? Izgleda da u mojoj sobi nema radnog stola.“

Čovek je odgovorio prijateljskim klimanjem glave.

„Danac?“, upitao je, pokazujući na logo Ministarstva spoljnih poslova na prednjoj strani dokumenata.

„Da, a vi?“

„Stokholm.“ Pružio je ruku i prešao na švedski.

„Prvi put ste u Kamerunu?“

Vilijam je klimnuo glavom.

„U tom slučaju, dobro došli“, rekao je čovek, gurajući drugu čašu piva preko stola prema njemu. „Kamerun nije mesto na koje se čovek ikad potpuno navikne, znate. *Skal*.“*

Podigli su čaše, a Šveđanin je svoju iskapio u jednom gutljaju, pa dao znak konobaru da mu je ponovo napuni, i sve to jednim istim neprekinutim pokretom. Državni zvaničnici, alkoholičari poput njega, bili su redovna pojava u ekvatorijalnim područjima, što je Vilijam dobro znao. Video je kako mnogi njihovi ljudi počinju da rade slabijim intenzitetom kad se vrate kući posle službe u inostranstvu.

„Možete pomisliti da sam sklon piću, ali pogrešili biste“, rekao je Šveđanin, kao da čita Vilijamove misli. „Istinu govoreći, ja se samo pretvaram da je tako.“

Diskretno je pokazao prema sofi na kojoj su sedela dva crnca u svetlim odelima.

„Oni su iz kompanije sa kojom sutra pregovaram. Trenutno me proveravaju i za nekih sat vremena će izvestiti svog šefa o onome što su videli.“ Osmehnulo se. „Neće mi škoditi ako pomisle da ću se pojaviti nakresan.“

„Dakle, vi ste poslovni čovek?“

„Moglo bi se tako reći. Sklapam ugovore za Švedsku. Ja sam kontrolor, i uz to sam dobar u tome.“ Klimnuo je glavom konobaru, koji se pojavio sa još dva piva za njega, i podigao jedno prema Vilijamu. „Dakle, *skal*!“

Vilijam je uzalud pokušavao da održi korak sa Šveđaninom u konzumiranju alkohola. Dobro je bilo što on nije igrao tu istu igru. Njegov stomak nije bio priviknut na to.

„Vidim da imate šifrovanu poruku.“ Šveđanin je pokazao na žutu cedulju ispred Vilijama.

„Pa iskreno rečeno – nisam siguran. To je SMS, stigao od našeg partnera koji je nestao ovde pre nedelju dana.“

---

* Živeli, nazdravlje, na švedskom, danskom i norveškom. (Prim. prev.)

„SMS?“ Čovek se nasmejao. „Pivo mi kaže da mogu da je dešifrujem za tili čas.“ Vilijam se namrštio. Da je dešifruje? Kako to misli?

Švedanin je uzeo cedulju, stavio prazan list papira ispred sebe, izvadio nokia mobilni telefon iz džepa i spustio ga na sto.

„Malo je verovatno da je to šifra, ako ste mislili na to“, rekao je Vilijam. „To zaista nije način na koji mi u ministarstvu radimo. Ipak, iskreno govoreći, nemamo pojma o čemu se radi, ili zašto bi poruka tako izgledala.“

„U redu. Možda je pisana u teškim okolnostima?“

„Možda. Ne možemo da pitamo čoveka šta je posredi. Kao što sam rekao, nestao je.“ Švedanin je prineo olovku papiru i počeo da piše:

Cfqquptiondae(s+l)la(i+l)ddddvdlogdmdntdja

Ispod svakog slova je napisao drugo, sve vreme skrećući pogled na svoj mobilni.

Posle nekoliko minuta pogledao je u Vilijama.

„Pretpostavimo da je poruka zaista pisana u teškim okolnostima, kao što sam rekao. Možda u mraku. Pretpostavljam da znate da, kad se isključi automatski unos teksta na mobilnom telefonu, svaka tipka i dalje služi za unošenje nekoliko različitih slova i znakova. Tipka broj tri, na primer, predstavlja *d*, *e* i *f*. Pritisnete jednom i dobijete *d*. Dvapat za *e* i tri puta za *f*. Zatim možete da dobijete velika slova ili druge znakove sve zajedno. Dodajte tome mogućnost pritiskanja pogrešnog dugmeta, obično onoga tačno iznad ili ispod onog koje želite, i sve u svemu – dobijate bilo koji broj mogućih kombinacija. Mada, radio sam ovo i ranije, i zabavno je. Sad možete da započnete s odbrojavanjem mojih deset minuta.“

Vilijam se ponovo namrštio i reda radi klimnuo glavom. Uopšte ga nije bilo briga koliko vremena je trebalo Švedaninu. Ako je mogao da reši zagonetku, čak i delimično, on će svakako platiti sva popijena pića.

To ni u kom slučaju nije izgledalo lako, ali kad se pokazalo da bi prvi deo poruke, *Cfqquption*, mogao da bude reč koja počinje sa *C*, nakon čega je pogrešno pritisnuta tipka broj tri umesto one sa brojem šest ispod nje, a zatim dvapat *q* umesto da se dvapat pritisne *r*, posle čega je sledilo ispravno otkucano *uption*, odjednom su dobili reč *Coruption*.

Vilijam je osetio kako mu se bore na čelu produbljuju od mrštenja.

Korupcija. Nije to baš bila reč s najpozitivnijim konotacijama.

Posle četvrt sata, kada je Vilijam platio još dve ture pića, Švedanin je rešio zagonetku.

„Pa, meni deluje kao prihvatljivo objašnjenje“, rekao je proučavajući svoje beleške.

Dodao je papir Vilijamu.